

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ВЛАДОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ

Какалюк Анастасія Василівна

студентка 4-го курсу спеціальності «Політологія»

Таврійський національний університет

імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

Шаповалова Алла Миколаївна

кандидат політичних наук, доцент

Таврійський національний університет

імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

Вступ. У ХХІ столітті соціальні мережі перестали бути лише засобом особистого спілкування. Вони стали важливими інструментами політичної комунікації, громадської мобілізації та навіть елементами національної безпеки. В умовах війни в Україні цифрові платформи набули особливого значення: через них влада інформує населення, формує суспільну думку та координує дії в кризових ситуаціях. Ці інструменти дозволяють забезпечити постійний зв'язок з громадянами, особливо там, де обмежений доступ до традиційних медіа. Водночас соціальні мережі створюють нові виклики – загрози дезінформації, кіберзлочинності, маніпуляцій. Тому дослідження їхньої ролі у взаємодії між владою та суспільством є надзвичайно актуальним у контексті сучасного державного управління.

Мета роботи. Метою даного дослідження є аналіз ролі соціальних мереж у комунікації між органами державної влади та громадянами України в умовах війни, а також оцінка ефективності цифрових інструментів у забезпеченні інформування, зворотного зв'язку та мобілізації суспільства. Особливу увагу приділено використанню платформ Facebook, X (Twitter), Telegram та інших державними інституціями у воєнний період, а також викликам, пов'язаним з інформаційною безпекою, дезінформацією та цифровою нерівністю.

Матеріали та методи. Дослідження базується на вивченні наукових публікацій, нормативно-правових актів, офіційних повідомлень українських державних органів, а також цифрової активності на платформах соціальних мереж.

Методи дослідження включають:

- Системний підхід – розгляд цифрової комунікації влади як елементу ширшої інформаційної та політичної системи в умовах війни.
- Контент-аналіз – аналіз змісту повідомлень, публікацій та відеозвернень, опублікованих на офіційних сторінках державних установ у соціальних мережах (Facebook, Telegram, Twitter).
- Критичний дискурс-аналіз – дослідження лексики та риторики державних звернень у соцмережах з метою виявлення стратегій впливу на суспільну думку.
- Соціологічний метод – використання даних соціологічних опитувань щодо довіри до інформації з соцмереж та цифрової взаємодії з владою.
- Порівняльний аналіз – зіставлення практик комунікації різних органів влади (Офіс Президента, Міністерство оборони тощо) у цифровому просторі.

Результати та обговорення. З початком повномасштабної агресії Російської Федерації у 2022 році соціальні мережі в Україні стали не лише інструментом особистої комунікації, але й ключовою складовою національної інформаційної безпеки. Цифрові платформи перетворилися на оперативні джерела новин, механізми зворотного зв'язку між громадянами та владою, а також засоби мобілізації суспільної енергії на боротьбу із загрозами. У цей період соцмережі стали умовно «цифровим майданом», де народ отримує, обговорює та транслює інформацію, а влада – спостерігає, реагує й формує політику інформування.

На думку дослідників, цифрова комунікація є не просто інструментом, а повноцінною формою політичного процесу, особливо в умовах надзвичайної

ситуації. Після вторгнення, державні органи значно посилили свою присутність у соціальних мережах: Кабінет Міністрів, Міністерство оборони, Офіс Президента та інші активно використовували Facebook, Telegram, Instagram, X (Twitter), що дало змогу оперативно доносити важливу інформацію до мільйонів громадян. Через ці канали повідомлялось про повітряні тривоги, обстріли, гуманітарні коридори, евакуацію, нові закони та рішення уряду. Це дозволило компенсувати часткову втрату доступу до традиційних ЗМІ, особливо у прифронтових зонах і на тимчасово окупованих територіях [1].

Особливе значення має персоніфікована комунікація. Президент України Володимир Зеленський, міністри, мери міст та інші представники влади використовують соцмережі для прямого звернення до населення. Ми вважаємо, що це створює ефект близькості та емоційного контакту між владою і громадянами. У важкі моменти суспільного напруження такі звернення не лише інформують, а й морально підтримують населення, формуючи єдність і стійкість. Як зазначають науковці, цифрові платформи сприяють створенню відчуття участі у спільному спротиві, що підвищує рівень громадянської відповідальності [2].

Варто зазначити, що ефективність соціальних мереж як інструменту зворотного зв'язку. Користувачі публікують фото та відео подій, фіксують порушення, запити на допомогу, скарги на діяльність місцевої влади. Це створює горизонтальний канал контролю за діями державних інституцій. Громадяни очікують публічної реакції, що змушує чиновників діяти оперативно та відкрито. Така форма підзвітності не лише зміцнює довіру до влади, але й формує нову етику державного управління.

Значну роль у комунікації відіграє Telegram. Завдяки своїй структурі – каналам, групам, швидкості поширення інформації – платформа стала головним інструментом оповіщення. Науковці вказують, що Telegram – це своєрідний гібрид месенджера та ЗМІ, де інформація передається без значної редакційної обробки, що з одного боку дозволяє доносити її оперативно, а з іншого – створює ризики поширення дезінформації. Багато офіційних структур мають

верифіковані канали, що стало відповіддю на зростання кількості фейкових акаунтів, які імітують державні органи або поширюють панічні настрої [2].

Однак цифрова трансформація інформаційної взаємодії супроводжується й численними викликами. Одним із найбільших є загроза інформаційної безпеки. Наголосимо, що російські спецслужби активно використовують фейкові акаунти, дезінформаційні канали, «ботоферми», що штучно розганяють панічні повідомлення або підривають довіру до держави. Ми вважаємо, що в умовах гібридної війни боротьба з фейками має бути системною – не лише через технічні блокування, але й через розвиток критичного мислення в суспільстві.

Як слушно зауважують дослідниці А. М. Шаповалова, О. О. Підласа, вкрай необхідно звернути увагу на проблему «інформаційної бульбашки» підкреслюючи, що завдяки їм користувачі соціальних мереж отримують інформацію, яка підтверджує їхні власні переконання та погляди, обмежуючи доступ до іншої, альтернативної інформації. В результаті люди потрапляють в інформаційні «петлі», де вони майже не стикаються з іншими точками зору, що може призвести до посилення їхніх існуючих переконань, навіть якщо ці переконання не відповідають реальності [3, с. 141].

На наш погляд, алгоритми соціальних мереж підлаштовують контент під уподобання користувача, що звужує світогляд. У воєнних умовах це може призводити до викривленого сприйняття ситуації, неповного уявлення про загрози або перебіг подій у країні. Ми вважаємо, що державна інформаційна політика має враховувати ці алгоритмічні викривлення і забезпечувати багатоканальний підхід до інформування.

Ще однією проблемою є цифрова нерівність. Частина населення, зокрема літні люди, мешканці віддалених сіл, особи з інвалідністю, мають обмежений доступ до швидкісного інтернету або не володіють достатньо навичками цифрової грамотності. Це створює ризик інформаційного відчуження окремих груп. Науковці підкреслюють, що державна політика має не лише модернізувати цифрову інфраструктуру, а й забезпечувати інклюзивність

цифрових сервісів [1].

Водночас, соціальні мережі стали інструментом мобілізації ресурсів. Громадяни через них організовують збір коштів, координують доставку гуманітарної допомоги, поширюють інформацію про потреби армії та переселенців. Ми вважаємо, що ця активність свідчить про перехід до нової форми цифрової солідарності – коли суспільство здатне самоорганізовуватися в межах онлайн-середовища з метою подолання кризових викликів. Держава також підтримує ці ініціативи, інтегруючи волонтерські інструменти в офіційні цифрові сервіси – зокрема, через платформу «Дія» або сайт Президента з петиціями.

У контексті війни, коли щоденне життя мільйонів людей стало залежати від швидкого доступу до достовірної інформації, роль соціальних мереж переосмислюється. Вони більше не є лише платформами розваг або приватного спілкування, а функціонують як інфраструктура життєзабезпечення. Саме тут формуються соціальні настрої, громадська думка, рівень довіри до інституцій. Саме тут вирішується, чи відбудеться соціальна мобілізація чи навпаки – інформаційна деморалізація. Таким чином, на думку багатьох дослідників, соціальні мережі в Україні виконують роль не лише комунікаційного, а й стратегічного ресурсу національної безпеки [4].

Висновки. Соціальні мережі стали невід’ємним інструментом комунікації української влади з громадянами в умовах війни. Вони дозволяють швидко доносити інформацію, мобілізувати населення, підтримувати моральний дух суспільства. Їхні переваги – це масштабне охоплення, оперативність та можливість персоніфікованого звернення.

Проте одночасно існують серйозні загрози – поширення фейків, кібератаки, цифрова нерівність. Означене вище переконує, що державна політика має спрямовуватись на підвищення цифрової грамотності населення, боротьбу з дезінформацією, а також розвиток прозорих та етичних стандартів ведення комунікації в інтернеті. Досвід України доводить, що навіть у воєнних умовах цифрові інструменти можуть ефективно слугувати містком між

державою та громадянами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шкіль О. І. Соціальні мережі як засіб комунікації влади та громадськості в Україні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2021. № 3. С. 85-93.

2. Королюк Т., Ковпак А. Цифровізація комунікації влади в Україні: виклики воєнного часу. *Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne*. 2023. № 45. С. 45–58.

3. *Alla Shapovalova, Oleksandra Pidlasa* PECULIARITIES OF PSYCHOLOGICAL INFLUENCE AND MANIPULATION IN SOCIAL NETWORKS ON THE FORMATION OF POLITICAL DISCOURSE. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, 2025 No.1, s.230 – P.135-143. *Journal-Digital-Online Issue* ISSN 2592-8813.

4. Стратегія інформаційної безпеки України. Указ Президента України від 14.03.2024 № 149/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/149/2024#Text> (дата звернення: 02.05.2025).